

Pač dosaženo v tomto roce maxima rozpínavosti německé pychy a
prušáckého nadlidství. V říjnu sahalo obsazení území od Severního mysu
k zálivu Bisfajskému a od Cherbourgů ke Stalingradu a do Egypta -

V roce 1941 přibýlo pět rodinných domků následujících majitelů: Šendulřová Stavební ruch
Barbora č. 145, Švestka Fr. č. 146, Šelenář Josef č. 147, Zachovalová č. 148 a Pospíšil
Josef č. 149.

1942

31. ledna zemřel rolník Leopold Šelenář z č. 19 ve věku 65 let. + Leop. Šelenář
Zasloužilý hospodář, zakladatel jednoty Sošol v místě a člen obec. rolník z č. 19
zastupitelstva. Věřil pevně ve vítězství naší věci, plný životního optimismu
i v nemoci. Litovati nutno, že odchodu nenáviděných Němců se nedočkal.

Od 15. ledna 1942 je obec Pystrovany (a Holice) vyjmuta z pravomo- Změna policej.
ci Policejního ředitelství v Olomouci a zřízena pro policejní úkoly dozoru
četnická stanice v Holici, již přiděleny i Pystrovany.

Obec. zastupitelstvo nařizuje vybíratí dávku z karet za hráče 1-k, Okrašlovací
dále zřízen v únoru spolek okrašlovací a upravovací, mající dozřovatí spolek -
nad čistotou a úpravností obce. Spolek vysázel za vedení Karla Menčíka lípy podél
z č. 113 řadu líp podél regulace k Velké Pystřici. regulace.

V červnu zřízena sběrna mléka v č. 20 Ant. Šelendře; Sběrna mléka
vzata na vědomí ^{žádost} odprodej obecního pozemku u Hamer p. H. Nitschenmu
na postavení dílny za k 8 - 1m², t. j. za k 12.000 - pozemek.

V srpnu odvráceny jsou textilie na sběr, nařizený Okr. úřadem,
V listopadu starý papír - Spolky, pokud taž musily učinit, odvedly A knihy -
místo „vyřazených“ knih vsuťže papír novinový a staré ceníky a pod.
Knihy byly vzaty spolehlivými lidmi všude domů.

Veškerá korespondence s nadřizenými úřady má se díti německy - obci
přelady pořizují poštmistr v. v. Fr. Dočkal.

Vojensky znamená rok 1943 návrat k radostnějšímu nazírání na situaci. Vojensky -
Úspěchy proti Němcům na frontě východní od ústupu od Stalingradu

znamenají nepřetržitý postup Rudé armády - třeba začátek roku je ještě svízelný.

V únoru přerušují Brazílie, Uruguay, Bolívie, Peru abd diplomatické styky s mocnostmi Osy. V únoru byl připravován útok na Švédsko, za účasti 45 divízi - nakonec od něj bylo upuštěno.

15. února dobyt Japonci Singapur,

26. května podepsána na dvacet roků platná smlouva mezi SSSR a Anglií o spojení ve válce a o spolupráci v míru,

27. května smrtelně raněn říšský protektor u nás Heydrich, týž den vyhláše-
no náhlé právo; 4. června zranění podléhá, - Hitler požaduje 30 až 40 tisíc
českých hlav -

10. června vyražďena obec Lidice, muži postřeleni, ženy odvedeny do
koncentračních táborů, děti zasaňročeny -

13. června mluví pres. Dr. Ed. Beneš k masakrům po smrti Heydrichově -

18. června boj o kryptu pod chrámem sv. Cyrila a Metoděje v Praze, kde se ukry-
vají parašutisté, kteří provedli útok na Heydricha, - a

3. září popraveni biskup Gorazd, farář Číkl, kaplan Petřek a starší pravoslav-
ně církve Sonnerend pro ukryvání parašutistů, kteří rozsudek provedli - meitlm

24. června zničena obec Ležáky a

1. července dobývají Němci Sevastopole; koncem měsíce vyklizují Rusové ještě Rostov.

1. srpna ujímá se generál Montgomery velení nad osmou armádou,

8 srpna rozhlasový projev pres. Dr. Ed. Beneše: „odčinění Mnichova a jeho dů-
sledků stalo se mi od posledních čtyř let snad už jediným cílem života“

11. srpna zahajují Němci útok ze všech směrů na Stalingrad.

28. září započala Rudé armáda ofensivu v kraji stalingradském,

26. října uznávají U. S. A. plně a definitivně naši prozatímní vládu v
Londýně a

7. listopadu je nápor Němců na východě u Stalingradu definitivně zastaven,

12. listopadu útek Němců z Egypta úplným, týž den obnoveny sice Němci

útoky u Stalingradu, leč tyto končí 19. listopadu vyřazením převážné části němeč. dělostřelectva; 21. listopadu jsou Němci obchvázeni na obou křídlech a 23. listopadu dobytím Kaláže Rudou armádou je jejich obchvázení spečetěno.

27. listopadu potopili Francouzi v Toulonu vlastní loďstvo, Němci obsazují i jih Francie.

Dne 13. a 14. března sehraña Odborem církeve-tehdy - českomor. divadelní hra „U panského dvora“ od K. Jirouska, - po roce zastavení činnosti T. j. Sokol, na duben 1941 připravená a tehdy neprovedená. Divadlo

1943

Na místo říd. učitele jmenován po zemřelém p. Boh. Spalovském pan Jar. Doleček. Nový říd. učitel

O jeviště, osiřelé zastavením činnosti T. j. Sokol uchází se Vzdělávací odbor církeve ěm. a Sbor dobrov. hasičů. V lednu dostává se nám od Vermögensamtu z Prahy povolení, hráti na tomto jevišti za poplatek Kč 80.- za 1 představení. Od té doby hrály na jevišti i spolky povolení nemající, jen aby činnost neustrnula a mládež se vychovávala. Tak bylo na účet Vzděl. odboru církeve ě- m. a Sboru dobrov. hasičů sehraño v r. 1943 a v r. 1944 (do dubna) celkem 9 divad. her provozovaných povětšinou po dvakrát (celkem 17 krát). Snad se u Vermögensamtu divili, že i zdejší Sbor dobrov. hasičů vyvozuje tak bohatou činnost, leč peníze mu z her plynoucí a patrně také jiné starosti - politické - ponechaly věci na jevišti působící bez prošetřování.

29. a 30. března divad. hra „Petříček a Pavlíček“, 26. a 27. června „Její veličenstvo láska“ (čt. přev. spolek „Havlíčků“), 18. a 19. září „Václav Hrobčický z Hrobčic“, 21. a 22. října „Melodie srdcí“ a 25. a 26. prosince „Odvodát v rodině“.

Divadelní činnosti zúčastnil se často též nový mladý řídící učitel - V červnu přičazuje Vermögensamt odvésti něm. škole v Bělčovicích 2 zčínětky,

Přechaz k odvo- 2 stojany ke skoku atd, šžole v Nemilanech a v Hněvotíně řadu dalšího těl.
du tělocvič. nářadí. K odvezení nedošlo poukazem na vadný (!) stav tohoto nářadí -
nářadí. Vermögensamt se tím spokojil. Míče byly již rozbity a náhradních nebylo
možno sehnati, něco scházelo již odcizením - strážmistr četnické stanice v
Holici doporučuje buď chybějící čusy opatřit, nebo riskovat ztrátu příp. svo-
body osobní. Proto nebylo též zavedeno žádné osobní pátrání a věc odsu-
nuta poukazem na vadný stav části nářadí.

V čerenci pořizuje se soupis inventáře z přechazu Vermögensamtu pro účely
t.zv. kuratoria, které se mělo starati o tělesnou a hlavně duchovní výchov-
vu či převýchovu mládeže ve smyslu velkoněmeckém.

V samosprávě V květnu podává obec žádost regulačnímu družstvu o oddělení štěrku
vyvezeného z Pystřičky na louky u tratě, které jsou pronajaty.

žrušni železnic. V září dochází ke zrušení používaného můstku (podjezdu) pod železnicí
propustěm. na tratí vlevo od stávajících závor při polní cestě do Vel. Pystřice. Obec
dožaduje se ponechání propustěm užívaného i porozy, z důvodů již
bezpečnostních (voda, porodně a záplavy se lépe rozptýlí a neohrozí zvednu-
tím vody). Ke zrušení a zarovnaní propustěm přesto došlo.

Výše příjmů a Vylohy - příjmy a vydání obce - zvýšeny podle stavu z r. 1940 o 100%. Taž
vydání obce položka

a) obecní účty příjem k	111.758.20,
vydání	<u>104.691.80</u>
zbyvá k	7.066.40
b) školní účty příjem k	11.773.50
vydání	<u>11.772.40</u>
zbyvá k	1.10
c) chov býků vydání	34.287.-
a pasení krav příjem	<u>30.466.10</u>
zbyvá k	3.820.90

a na frontách. Rok 1943 počíná úspěchy spojenců -

1. ledna dobyto Velkých Luk, 10. ledna útvořil Rudá armáda na obkličovací

6. něm. armádu, 14. ledna prohlašují Roosevelt a Churchill v Casabance, že s mocnostmi Osy nebude vyjednáváno, až po úplné kapitulaci.

25. ledna Rusové ve Voroněži, - dvouměsíční ofensiva přinesla Rudé armádě postup o 400 km; 31. ledna se velitel 6. něm. armády u Sta-lingradu pol. maršál v. Paulus se 16 generály vzdal -

16. února dobyt zpět Charbóv,

8. března bitva u Sokolova, již zúčastňuje se 1. čs. polní prapor,

11. března odvolán maršál Pommel z Tunisu, kde postup spojenců,

15. dubna je prý doborčen atlantický val od Němců,

13. července vyvraždili a vypálili Němci obec Český Malín na Volyně, 25. července Mussolini byl sesazen a zajat (10. července při-
stali spojenci na Sicílii), - 15. srpna dobytá Taormina na Sicílii a

3. září podepsala Itálie podmínky přijatého příměří -

20. srpen jmenován státním ministrem pro Čechy a Moravu K. H. Frank-

13. září osvobozen Mussolini něm. padáčovými myslivci,

30. září odeslána 1. čs. samostatná brigáda v SSSR na frontu na Ukrajinu,

13. října vypovídá Itálie válku Němcům,

6. listopadu vstupuje čs. brigáda do osvobozeného Kyjeva;

12. prosince podepsána v Moskvě čs. - sovětská smlouva o přátelství,
vzájemné pomoci a poválečné spolupráci, - 21. prosince projev presid. Dr
Ed. Beneše z Moskvě, odtud se vrací 23. prosince do Anglie a

31. prosince osvobozena Žitomír.

1944

6. února zemřel starosta obce p. Josef Johannes z č. 44, obecní + starosta o
zastupitelstvo usnáší se zúčastniti se celé pohřbu jeho, začoupiti věnce Jos. Johannes
do k 500.- a věnovati k 1000.- na výlohy pozůstalým.

Do května vede věci obce nám. starosta Alois Švestřa z č. 9,

Jan Pída

starostou obce

13. května přebírá starostenství Jan Pída rolník z č. 15 z pověření okres. úřadu. Ujíhá se úřadu v těžké době a žádá pro svoji těžkou práci podporu výboru i veřejnosti.

Divadla

19. a 20. února divad. hra „Fiakr“

19. a 20. března „Kolíne, kolíne“ hraná spolkem Charita j. h., dále

1. a 2. dubna „Staňte se mou královnou“ a poslední hra do osvobození

23. dubna „Za ranního kuropění“, hraná jednotou divad. ochotníků z Vel. Bystřice (Jména autorů nejsou povětšinou po ruce -)

a kuratorium

Od 1. února přerušilo správu tělovýchovy „Kuratorium pro výchovu mládeže“, s nímž zavedena na jeho příkaz korespondence. Od 18. dubna dochází nám směrnice a pokyny k vedení správy hřišť s provoláním „Vůdci a vlasti zdar!“ - Vedoucí pro tento spolek se v místě bohudě nenašel, třebaže kuratoriem slibováno jeho vyreklamování se zařazením třeba i z Reichu - Práce s kuratoriem u nás ukončena zprávou za prosinec 1944 a od r. 1945 přestal styk vůbec s tímto úřadem, který natropil, - a byl by teprve natropil škodu na duších českých lidí. O tom zprávis 1. valné hromady leden 1946: od jara 1944, kdy vedoucím kuratoria Hanušem z Olomouce dán sehnánímu žactvu pokyn, užívati hřiště a všeho veřejného zařízení v plném rozsahu více slovy; jeto vaše, užívajte to!“ a popřením směrnice, v nichž jako dobrých bylo drosud vychováno, datuje se úplné zpuštění letní náhradovny, vybití očen kuželny, odcizení elektr. vedení a čonečně puštění oplocení na hřišti.

Záčopníci
na pracech
opevňovacích

Zřázu dovršuje pač jaro 1945, kdy ubytováním „zakopníli“, - českých hochů od Pardubic a Hradce Králové bylo nesvědomitým jednotlivcem odcizeno z uzamčení a zapečetění střílně téměř celé loutkové divadlo a odvezeno do neznáma. Těchto dřevěných aktérů je nám líto a škoda, pro děti škoda! - Záčopníci, pracující na opevněních šol Olomouce a ubytování v obci v hostincích i v soukromí od podzimu 1944, jichž bylo

i přes 500 osob v místě, zapsali se různě ve vzpomínky občanů. Byli mezi nimi jistě dobří hoši, uvědoměli na svůj věk a chování slušného.

30. září schvalují se nutně opravy školní budovy a pořizuje se oplocení. Oprava školy školou čovorným plotem z jižní a západní strany, děle iniciativě starosty obce Jana Pídy a pochopení zastupitelstva.

Trvajícím suché počasí přivádí nedostatek pitné vody, - náhon nad mlýnem poskytuje uvolněním břehu vláhu studním.

Sucho, nedostatek vody

. S. k. Pystrovany - fotbal. klub - pronajímá si opět hřiště na pastvisku za obnos k 200-ročně.

Starosta obce a JUDr. Fr. Žádniš zúčastňují se zřízení týdenního kursu OPO (protilet. obrany) v Brně v září a říjnu.

OPO

Školní budova je do zimy nabílena, opraven plot.

Vojensky každý měsíc zaznamenává úspěchy. A nemalé úspěchy.

A vojensky

Snad lze namítati, že tyto vojenské i politické věci do obecní kroniky nepatří. Je pravdou, že tato má všimati si věcí domácích - ale, což jsme nežili v té době, kdy každá zpráva o úspěchu proti obelícení nás a odmítní nás nepřinášela nám úlevu a oprostování? Jak vypsat a vylicít ten hrozný kruh, který nás svíral a obavy i snahu, jak dostat se z něj ven? Je tu jen suchý výčet neúplných dat a jmen obcí a měst, dobývaných zpět; leč my ta města i osady jsme znali, měřili jsme vzdálenosti, jež nás dělily od prvních vojí, krvi zbrocených a tepajících nelitostně vetřelce, my počítali a počítali, kdy k nám mohou dospěti -

22. ledna přistáli spojenci na jih od Říma,

27. ledna uvolněn Leningrad, již zcela; 22. února osvobozen Krivoj Rog,

30. března Rudá armáda v Černovicích a 31. března vstupuje do Rumunska,

8. dubna dosahuje po porážce Němců Rudá armáda Karpaty a státní hranice Československé, 10. dubna osvobozena Oděsa, - čs. ministr Slávek J. vyzývá rozhlaselem Místní národní výbory k přípravě a přezetí správy do vlastních rukou.

1. květen rozkaz maršála Stalina: Rudá armáda dosáhla čs. státních hranic v délce více nežli 400 km a osvobodila tři čtvrtiny dosud okupované země -

6. června po 1. hodině začala invaze spojenců do Normandie mezi Cherbourgem a Caen; 27. června dobyto Cherbourg,

20. července atentát na Hitlera pumou v hlavním stanu, tento vidí v jeho nezdaření se „pokyn Prozkřetelnosti“ a proto „musí pokračovat ve svém díle“ - Tomu proroku svěřil německý národ do rukou svůj osud -

14. srpna vláda protektorátu Čechy a Morava podává Němcům návrh k totálnímu nasazení českých lidí, 19. srpna vyhlášena u nás zostřeňná válečná opatření, 25. srpna vypovídá Rumunsko válku Německu -

29. srpna počíná slovenské povstání, když Němci přišročili k voj. obsazování Slovenska, - čs. oddíly se tomuto postavily na odpor; 30. srpna první válečná zpráva čs. branné moci; Rudá armáda v Bukurešti;

8. září bulharská vláda vypovídá válku Německu, sovětská ofensiva na dukelský průsmyk, již zúčastňuje se též 1. čs. sbor, 8. zářím září britské oddíly již na Rýně a u Nijmegen -

6. října 1. čs. sbor přebročil na Dukle čs. hranice a vstoupil na půdu republiky, - 18. října přebročeny Karpaty na frontě 275 km, 20. října Rusové v Bělehradě, 27. října v Užhorodě,

8. listopadu zajat Němci čs. generál Viest na Slovensku a tím - dle zpráv vrch. něm. velitelství je povstání na Slovensku rozdraceno; na pokus o přebročení slovensk. hranic je vyhlášen 15. 9. trest smrti;

8. prosince mládež ročníků 1921-1923 povolána na záložkové práce na území říše, podobně Čech a Moravy; 27. prosince vyhlášena tato povinnost pro muže do 45 let,

29. prosince letecké útoky palubními zbraněmi na Čechy a Moravu a

30. prosince vypovídá Maďarsko válku Německu -
končí roz., spojenci před branami našich krajů, našich měst -

Rok 1945 bude tedy konečně rokem naplněným -

1945

18. ledna osvobozují Rusové hlavní město Polska Varšavu,
 25. ledna přebročují na několika místech řeku Odru, 27. ledna osvobozena
 Rudou armádou Klajpėda,
 20. ledna podepsáno příměří mezi Spojenci a Maďarskem,
 19. ledna jmenován předsedou protektorátní vlády Bienert místo Krejčího,
 26. ledna německá vojska zahánána v Ardennách za německé hranice,
 30. ledna mluví ještě Hitler v rozhlase: v tomto boji nezvítězí vnitřní
 Asie, rybníky Evropa -

A ještě vojensky

4. února osvobozena Belgie, - krymská konference za účasti Stalina,
 Churchilla a Roosevelta - ukončena 11. února,

16. a 17. února pres. Dr. Ed. Beneš z Londýna: mluvím k vám dnes v této
 válce z Anglie naposledy.

Praha zasažena letectvým náletem Američanů, pohřb. oběti 19. února;
 25. února hyne vyslanec a spolu s Dr. Háchou svědek 14. března 1939 Dr.
 Chvalkovský při náletu na Berlín,

1. března Američané v Mnichově, 7. března něm. vojsko zahánáno na vých.
 břeh Rýna v úseku Düsseldorf - Kolín, týž den přebročuje 3. americká
 armáda vedená gen. Pattonem Rýn po rozničení mostě u Remagenu,
 14. března svržena na Německo první desítitunová bomba,
 18. března největší letecký útok za dne na Berlín,

27. března Rusové u Opavy, týž den poslední letecký poplach v Anglii,
 4. dubna osvobozena Peratislava, v Košicích jmenována první čs. vláda
 na půdě osvobozené vlasti, předseda Ed. Fierlinger; boje o Rožnov p. R.,
 11. dubna dobyli Američané Essen, týž den osvobozen po celodenním

boji náš Hodonín,

+pres. U.S.A.
Roosevelt

12. dubna zemřel prezident U. S. A. Roosevelt - čest a vděčná budíž
vzpomínka na jeho pro nás nejsvětější jméno -

13. dubna dobyla Rudá armáda Vídeň, osvobozena Strážnice na M.,

16. dubna vstoupili Američané do Norimberku, poslední něm. bitevní
lod' Lützov potopena spojeneckými letci,

21. dubna Rudá armáda v předměstích Berlína,

23. dubna dosáhli spojenci v Itálii řeky Pád,

24. dubna nabídl Hitler, že Německo by se vzdalo západním
mocnostem,

26. dubna osvobozeno Brno Rudou armádou,

28. dubna popraven italskými partyzány v Miláně Mussolini,

29. dubna vstoupila Rudá armáda do Ostravy,

1. května ohlášena Němci smrt Hitlerova, -

v obci napjatá situace mezi posádkou strážící miny v hájku a mezi
přerát již očekávajícím obyvatelstvem,

5. května postřeleno v Javoříčce 40 osob ustupujícími Němci a
ves vypálena; týž den povstání v Praze, rozhlas volá o pomoc, večerá
něm. vojska v Holandsku, sev. Německu, Dánsku a na Helgolandu kapitulovala,

7. května ve 2,41hod. podepsána v Reměši bezpodmínečná kapitulace,
která byla dne 9. května ratifikována v Berlíně.

Rudá armáda obsadila Frývaldov (dnes Jeseníž), Frýdlant, Lábeň na M.,
Olomouc, Přerov, Šumperk, Hranice, Znojmo. V Čechách Duchcov, Most,
týž den do osvobozené dva dny Třebíč vnikli SS vojáci a popravili
na náměstí 47 osob - ,

8. května odjíždí prezident Dr. Ed. Beneš z Košic,
staroměstská radnice hoří -

9. května německý nálet na Prahu - , poslední německý nálet vůbec:
je zřejmým, jak nás chtěli vyhladit -

9. května osvobozena dobytím ve 4 hodiny ráno Praha - Rudou armádou, slavnost Vítězství v městech naší republiky -

11. května u Rokycan spojila se na našem území vojska 1. ukrajinské fronty s vojsky americkými.

12. května uvltán pres. Dr. Ed. Beneš slavnostně v Berně, Henlein spáchal v koncentračním táboře sebevraždu,

16. května příjezd presidenta republiky Dr. Eduarda Beneše do Prahy - Vláda věci našich se nám vrátila, vojenské operace ukončeny, vrátíme se k našim dnům domů.

Zoparujeme si s tomu ještě trochu historie, jak prošla našimi zeměmi, jejíž kapitoly nazveme Okupace, germanisace, persekuce, obranou, činností správy v obci a u úřadů, poměry hospodářskými, veřejnou morálkou, šapitolou o frontě u nás a žonečně části osvobozená vlast. Tato část je rozvedeným pokračováním historie osvobození u nás a navazuje časově na tuto stránku (viz stranu 136).

O samosprávě v osvobozené vlasti - od května 1945 - viz stranu 158.

Okupace.

Nové hranice:

V roce 1938 po odbrání čs. území, t.zv. „Sudet“ (dnes „pohraničí“), území obývaného převážně občany německé národnosti, sáhla německá hrabivá ručička až k Olomouci a mluvilo se všeobecně, že i Olomouc bude zabrána a přivtělena k Říši. Pravé zděšení mezi našim lidem způsobila zpráva, že hranice t.zv. třetí říše jest za Sv. Kopečtem, Lošovem, Bušovany a Vel. Pysčicí. Byly vydány nové mapy okleštěné republiky s nápisem „malá, ale naše“, leč dlouho jsme se z této malé části naší republiky netěšili.

Praji přijeli

Již týden před 15. březnem 1939 kolovaly naši vsi zprávy o soustředování něm. vojska u našeho pohraničí. Leč přesto nástup německého vojska v ranních hodinách 15. března 1939 působil dotívě. Proudny tanků a obrněných vozů táhly po silnici od vesnice Droždina přes Pysčovany, projížděly přes vesnici, aby obsadily vojenskými silami zbytek naší drahé vlasti. Obyvatelstvo ve strachu očekávalo příští věci. Nálada stísněná, přímo zdrcující. Každý díval se na příjezdějící vojsko s největším opovržením a to ještě z povzdálí, ne tač, jač bylo nařízeno, - s vítáním. Někteří z občanů se ze zoufalství pryč opili, jiní plačali. Rozhlas a tisk nabádal stále ke klidu (viz též str. 87).

Vojsko projíždělo našim územím, vítáno pouze německými občany. Vystupování jejich bylo seberědomé, až drzé.

Obyvatelstvo s hrůzou uvědomilo si definitivní ztrátu svobody a ulehčovalo si ironickými poznámkami o západních „spojencích“.

Úprava měny a

Škned po příjezdu něm. vojska byla nařízena úprava naší měny, - koruna byla znehodnocena v poměru 1:10, t.j. za 1 něm. marku jsme platili 10 - Kčs. Vojáci vtrhli do obchodů s potravinami, do cukráren, uzenářských obchodů, zlatnických a hodinářských závodů, skupovali kufry, obleky, prádlo, zlato, šperky, krátko vše, co se jen dalo.

Rabování zboží

Měli připraveny červené pláště s výzvou o chování se a klidu a o zá- Byli připraveni
 eu zdržování se po 21 hodině venku. Vývěsky „Jedte vpravo“ měly je chráni-
 ti před srážkami - u nás se dosud jezdilo vlevo. - Vyhlášeno vydávání jídel
 potřebným z jednoho hrnce (čintopf). Toto vyvaňování bylo i filmováno -
 chodilo pro to jídlo i několik místních rodin z cihelny -

Německé vojenské jednotky obsazovaly ihned vojenské objekty, sklady, Ve vojenských
 kasárna, zapečetili všechna skladiště a dali rozkaz všem vedoucím čl. skladištích..
 důstojníkům k uzavření účetních knih, provedení uzávěrky materiálu a
 aby předali všechno němec. velitelům. Po provedení těchto uzávěrek byla pak
 čs. armáda rozpuštěna. Důstojnictvo bylo zčásti propuštěno do výslužby, z
 části umístěno u civilních úřadů jako u úřadu cenového, úřadu práce,
 u okres. úřadů, jako kontrolní orgánové a zčásti zařazeno do utvořeného
 později tzv. „Vládního vojska“, do něhož přešla část čs. důstojníků i gáristů.
 Šim byla provedena likvidace čs. branné moci úplně a my stáli bezbranni, vy-
 dáni na milost i nemilost německé rozpínavosti.

17. března projede pancéřovaný vlak ve dvou dílech Ryzstovany do Ol-
 mouce a do Brna, v jednom z nich jede Hitler -

Kolony a kolony nákladních aut - lid jim říkal „berušky“ - odváželo
 drahocenný materiál do Říše. Lid nejvíce litoval odvážených zásob textilní-
 ho a koženého zboží, kterým byla naše armáda baž bohatě zásobena.

Všechny památky a upomínky, připomínající čs. republiku bylo nařčeno Odstranění
 odstraniti. Památník padlých (obelisk) na návsi v obci byl odstraněn památek
 26. 6. 1940 na příkaz okres. hejtmána a uložen byl na různých místech obce.
 Stalo se tak podle soudu veřejnosti se zbytečným unáhlením, neboť bylo
 by stačilo odstraniti část závadného nápisu (viz též str. 93).

Mnohde byly i lípy svobody odstraněny, káceny a Němci řezány a
 ničeny, aby ani ony nevinné stromy nebyly nám upomínkou na naše prv-
 ní osvobození. Lípa svobody u nás - před školou č. 23 - zůstala nedot-
 knuta. Odstranění upomínek na společnou činnost - viz str. 97.

České doklady osobní nahrazeny byly německočeskými nebo jen německými, ačkoliv někteří lidé nejednou německému textu nerozuměli. U německočeských propustek Němci pro dvojjazyčnost textu propustku neuznali a tuto roztrhali.

Germanisace.

Byty pro Němce.

Do obce přistěhovalo se několik německých rodin z pohraničí a z nařízení t. z. Oberlandratu musela obec pro tyto uvolnit byty dostatečně vyhovující. Jelikož v obci takových bytů nebylo, nařídily něm. úřady, že obec musí provést stavbu domu a byty vybavit vším příslušenstvím, t. j. koupelnami, spížemi, splachovacím zařízením, čímž obec byla by zadlužena aspoň milionem korun. (viz str. 95). Dle zdlouhavého průtahu jednání v obci celý tento podnik byl oddálen, až dalšími událostmi stal se bezúčelným.

Odrodílci

Z místních občanů přihlásily se k Němcům celkem dvě české rodiny a to Burget Kazimír a Syneš Čeněk, jejichž ženy byly rodem Němky. Byl to jednak nedostatek národního uvědomění a charakteru a hlavně snaha po zlepšení vlastních sociálních podmínek. Uvedení byli oba zaměstnáni na letišti v Olomouci. Děti jejich navštěvovaly německou školu, která byla ihned zřízena ve Vel. Bystřici.

V obci scházely se německé ženy ke schůzkám v t. z. Deutsche Frauenschaft (jezdily i do Vel. Bystřice), ale nějakou zvláštní činnost nevyvíjely, neboť byl jejich malý počet (viz též str. 98).

Činnost Němců

Bylo však známo, že se Němci v obci scházeli a radili o různých věcech. Nalepovrdní plačáči p. V (Křtovaná-vilýžství) českým lidem na dvůře nebo okna v noční době bylo zajiště jejich dílem. Mezi Němci nejhrošivějšími byli p. Nitscheová z č. 88 a Ferd. Hajda z č. 96, kteří byli jakýmsi důvěrníky. Druhý z obou vyřizoval dotazy od Gestapa (tajné státní policie), - nejhorší to zřídily inkviziční, nebo od strany. Byl jmenován Němci

do obecní rady a prvním jeho činem bylo podání návrhu, aby bylo jednáno v německé řeči (str. 98). Na domluvu vážených starších členů, že žádný by se jednání s ním nemohl z neznalosti jazyka zúčastniti a podjednáno dále česky.

Kulturní české organizace, politické organizace byly rozpuštěny a na místo těchto utvořeno „Národní souručenství“, jehož předsedou byl říd. učitel Boh. Spalovský, pokladníkem Ant. Šelenář z č. 20. Občané vstupovali do této organizace, jednotně, neboť bylo všeobecně míněno, že tam budou všichni čeští lidé pospolu a bude možno vyvíjeti činnost prospěšnou českému člověku. Bylo to také hlasování pro českou věc, tak trochu plebiscit. Led činnost těchto organizací nebyla žádná. V některých obcích nebo okresích byla organizace a její činnost zastavena úřady pro činnost protiněmeckou a tak postupem šetrného času tyto organizace samy zanikly tak, jako by jich vůbec nebylo (viz str. 76 a 90).

Nat. souručen-
ství

Na českých školách nařízeno vyučování německého jazyka jako předmětu povinnému a věnováno tomuto více hodin týdně, nežli předmětům jiným.

Němčina ve
školách

Orientační tabule obecní byly odstraněny a na jejich místo pořízeny nové černožluté s německo-českým nápisem. Tak i na silnicích.

Na ulicích

Razítka úřední musela býti opravena na znění německo-české. Obec musela pořídit tabuli s nápisem „Gemeinde Bistrowan“.

Rovněž i obrazy presidenta Masaryka a Beneše musely býti odstraněny jak ze škol, tak z úřadů a veřejných místností. Toto nařízení bylo přísně kontrolováno úředníky okresního úřadu.

Odstranění
obrazů.

Taktéž knihy v obecní knihovně a knihovně „Havlíčkův“ - pokud byly vlasteneckého obsahu, námětů z legionářského života nebo odboje, spisovatelů vlasteneckých románů i historie musely býti z knihoven vyřazeny a měly býti zničeny. Jednalo se namnoze o velkou část knihovny. Knihy byly zabaleny, zapečetěny a uloženy ve zvláštních příhradách, na sčítáních, v soukromí a pod. Celá knihovna Voj. chemie. ústavu v 11 bednách uložená byla uschovávána po Broky v soukromí, aby naženeo

knihovna

její valná část po přísných nařízeních prošla „úřední“ cestou do rukou Vádného vojšea v Lipnítu. Menší část cenných knih uschována u Julia Procházký v č. 66 a Ant. Šelendře v č. 20 a byla po osvobození jimi vojenská správe přihlášena.

Název obecná škola byl rovněž dvojjazyčný něm.-český.

Přednášky

Přednášek, propagujících u nás nacismus nebylo. Přišel sice rozkaz s námětem přednášky v r. 1944 proti bolševismu. Přednášku měl prosloviti činovník z v. Osvětové služby Max Vyjádák. Tento přikaz nepřijal a prohlásil, že je nemocen. Byl nucen „hlásiti“ se proto nemocným a zůstatí několik dní z úřadu dlema. Přednáška se však nekonala.

Škola

Vliv germanisace na děti byl vyrovnáván výchovou v rodině. Škola dělala jistě jen tolik, co musila. Byla ovšem trapná výjimka, jako učitelka Hanušová, žena činovníka Kuratoria, která se snažila o propagaci Kuratoria mezi dětmi a bylo potřeba zároku rodičů, aby děti tomuto vedení nepodlehly. Bylo štěstím, že pro místní vedení nebylo vhodných činovníků, takže věc Kuratoria byla uvedena v nečinnost. Ze strany vedoucích Kuratoria byly při tom podnikány útoky na činnost Sokola, mládeži pak vytyčeno, že je zkažena sokolskou výchovou.

Možno-li se zmínit o úsudku obyvatelstva o Protektorátu, jeho protektorátním prezidentovi, o vládě, - bylo by citovati řadu vtipů, mluvících o protektorátu, Oháčovi atd. a divajících se na celou vládu jen jako na řadu figurek a mluvících o nich často s opovržením. Zrádcovská politika protektorátní vlády byla odsuzována.

Usedlosti

Usedlosti rolnické nebyly sice vyvlastněny, leč poznámku nucené správy měly usedlosti: Fr. Šelendře č. 22, Antonína Šelendře č. 20, Jaroslava Šelendře č. 19 a Boh. Šmída č. 27. Tato věc souvisela s plněním dodávek.

Prapory

Občanstvo bylo nuceno o svátcích něm. říše vyvěšovati protektorátní prapory. Pokud se tak stalo, tedy nebyly často větší velikosti žapesníku. První doba byly vůbec jen papírové. Na veřej. budovách byly vyvěšovány

ovšem v normální velikosti.

Denně byl poslouchán zahraniční rozhlas a v kloučcích byly jeho zprávy přetřásány. Sešly-li se ohrožené osobnosti, řekly si předem, -či na rozhodnou, že hovořily o věcech denního života a zálib osobních, aby v případě zatčení škodně vypovídaly. } Rozhlas

Zahraníční rozhlas vykonával blahodrný vliv na mysl našich občanů a není divu, že jeho poslechl byl případ od případu trestan smrtí, vždy však ztrátou svobody -

Persekuce.

z Pystrovan byl Gestapem (geheime staatspolizei - tajnou státní policií) zatčen a uvězněn 17. srpna 1944 Vít Šelendř z č. 39, typograf, pro ilegální činnost, vězněný dvakrát v Osvětimi a zmizelý beze stopy, dále František Šindeldř z č. 40, knihář, zatčený 10. února 1943 a vězněný v Gellersdorfu do osvobození 10. května 1945, zemřel na následky mučení 18. srpna 1945 v Pystrovanech, Rudolf Begy mladší z č. 75 zatčený dne 28. srpna 1941, vězněný pro posměšný tištěm, čtené v zaměstnání v Pěřově (mechanik by Optičotechna - Humoristické listy s obrázky a vtipy na Hitlera z doby před r. 1938-). Vězněn poprvé Dneděl, podruhé v r. 1943 pro uddní s montáží šrotových vln do přijímacího přístroje, potřetí v r. 1944 pro prohlídku američ. spadlého letadla po 3dny. (viz str. 98). Dále Frant. Vyhliedel z č. 121, typograf v.v., vězněn po 8 dnů (Gestapem zatčen nedopatřením sámtou jména a stejného čísla domu s někým z Pystročic) a žensčně Ing Jaroslav Hroušá z Štěpánova, majitel by Albid v č. 70, který se nevrátil.

Dále zatčen a vězněn Jaroslav Šelendř z č. 19, rolník, odsouzený ke 2 ročům a vězněný po 20 měsících pro hospodářskou sabotáž (zatapené zásoby obilí) od 4. května 1943 do 14. března 1945 (s přestávkou

4 měsíce na žňové práce) v Bernau v Bavorsku.

Český rozhlas
z ciziny -

České obyvatelstvo poslouchalo vysílání českého rozhlasu na krátkých vlnách z Londýna. K zamezení poslechu nařídila německá policie vyjmutí krátkých vln z přijímačů a mimoto byly poslechy rušeny. Přes toto opatření bylo posloucháno české vysílání za pomoci různých přístrojů, náhradních spirál (t. zv. churchilka) dále, zvláště v noci, kdy vysílání nebylo tolik rušeno. Od úst k ústům šířily se zprávy zahraničního rozhlasu a zvláště řeči pres. Dr. Ed. Beneše a členů čs. vlády působily uctivujícím a povzbuzujícím dojmem na mysl občanů, dodávajíce naději na dobré ukončení války. Nechybělo humorných epizod, - vředy při poslechu nesměly být malé děti, aby věci nevyzradily mezi sebou, ve škole a jinde veřejně. Co říci však, když stalo se, že o 19 hodině volaly děti tátu z ulice voláním „tato, honem domů, England bubnuje“ (poslední vteřiny před započatím hovoru upozorňovaly posluchače „bubnováním“ na začátek hovoru - byly to tři stejně hluboké tóny a čtvrtý o malou évartu snižený, nato pauza, celé působilo mrazivým dojmem když někdo šrát opařovadlo -). A tátu volalo malé, sotva mluvit začínající dítě - ! Na poslech byl trest smrti..

Udavačů asi
nebylo -

k udavačství v obci nedošlo, alespoň nebylo projednáváno. Snad jednalo se o ojedinělý případ hospodářské soutěže mezi obchodníky, vyrovnávaný peněžitými pokutami. Udáním vyhrožováno vedoucím Sokola, nepřestanou-li zpěvy českých písní při návratu ze cvičení a večer.

Zasazení do
továren -

Mnoho mladých hochů a dívek bylo vytrženo ze svého povolání a za účelem přežítolení, zasazeno do různých továren na výrobu válečného materiálu a to jak v tzv. protektorátu, tak i v Říši.

Dle policejních přihlášek bylo tak nasazeno asi 43 hochů a dívek, celé ročníky. Mimo „hranice“ protektorátu, to jest na území dnešního pohraničí a na území Říše, to jest i dnešního Račouska byli to podle domovních čísel následující občané a občanky:

- z čísla 3. Sokol Jan (u Breslau), Sokolová Vlasta (Bludov),
 7. Kopečný Antonín (Breslau), Kopečný Oldřich (Víděň),
 14. Malík Ludvík (Berlín), Malík Jan syn (Chemnitz u Drážďan),
 Bartonš Sylvestr (Vid. Nové Město),
 34. Oujezdský Alois (Berndorf),
 12. MUDr. Doléřek Antonín (Breslau),
 40. Černá Julie (Breslau),
 43. Špuldaš František (Mar. údolí),
 47. Utířal Bedřich (Most),
 49. Míč Miroslav (Vid. Nové Město),
 50. Ženčák Miroslav (Vid. Nové Město),
 51. Švarcová Emilie (Liesing u Vídně),
 53. Štajgr Alois (Mar. údolí), Štajgr Bohuš (Mar. údolí),
 54. Alke Karel (u Prahy ?)
 57. Kubiček Kazimír (Most), Juříček-Nantl Jan (Most),
 58. Spalovská Olga (u Drážďan),
 65. Smahel Stanislav (Vid. Nové Město),
 66. Procházková Bohum. (Liesing u Vídně),
 67. Stratil František ml. (Wallendorf u ^{Brenšvík}Essenu), Zdařil Karel (za Vídní),
 Pecháček František (u belgických hranic), Stratil Leoš (Hegydebrě),
 68. Weil Alfons (u vlád. vojáka v Itálii),
 70. Mosler Vlad. (Štýrský Hradec), Mosler Milivoj (Vid. Nové Město),
 Mosler Jaroslav (Mar. údolí),
 74. Folke Alois (Viedeňské Nové Město),
 78. Mánek Antonín ml. (Pöckstein Korutany),
 83. Procházka Jan (Berlín), Srostlík Josef ml. (Enzensfeld),
 79. Konior Alois (Mar. údolí),
 81. Hlinečný Jan (Mar. údolí),
 85. Gažarová Marta (Berlín),

- z čísla 89. Sipěna Ludvík (u býv. pols. hranic), Svoboda Frant. (Berlín),
 99. Plachý Ervín (Mar. údolí),
 108. Zvoneček Josef (Mar. údolí),
 109. Rajnoha Frant. ml. (Enzensfeld),
 110. Dostál Vladimír (Králové),
 111. Sipěna Jaroslav (Mar. údolí),
 119. Rajnoha Rudolf ml. (Stará Ves u Rymařova),
 122. Dostál Horymír (Augsburg),
 123. Pohlídal Metoděj (Mar. údolí),
 129. Karas Jaroslav (Mar. údolí),
 131. Šerabalová Dana (Vid. Nové Město),
 136. Bič Antonín (Berlín),
 143. Štajgr Stanislav (Berlín - dobrov.), Štajgr Vlt (Berlín),
 149. Pospíšil Josef ml. (Enzensfeld).

Mimo tato pracovní nasazení na cizím (příp. mimo hranice protektorátu) přikládá se pracem mladiství i dospělí:

z čísla 113. Menšík Milan

132. Dresler Vlastimil

134. Pavlík Josef (Pardubice).

V kárných táborech

V kárných táborech (pro vzdálení se pracov. místu, nenastoupení do pracovního místa a pod.) byli občani:

z čísla 34 Oujezdský Alois, z čísla 50. Ženčák Mir, z čísla 149 Pospíšil Jos. ml.,
 vesměs v kárném táboře Kunčičky u Ostravy a z čísla 63 Adam Matěj
 v Chvalovicích;

z čísla 51. Švarcová Emilie v Rusyni u Prahy.

Všichni tyto uvedení, zasazení na pracovní působiště často daleko

od domova, mnozí ženatí a otcové rodin - vrátili se všichni do osvobozené vlasti. Prožili namnoze těžké chvíle za bombardovacích náletů.

Na Slovensku pracoval již dříve z č. 125 Suchánek Josef (Nemcová).

Z Němců zasažen v závěru vojenských akcí z č. 96 Hajda Ferdinand (Volkssturm), Němci.
z č. 88 Nitsche Konrad (voják něm. branné moci, raněn vých. fronta), Nitsche Jan
(voják za vpádu do Francie).

Zvon odebrán z kaple nebyl, - zůstal nám památkou železný na první světovou válku, šterou měly rovněž zvony pomoci vyhrát.

Obrana.

Již v roce 1939 utvořen byl z několika členů Sokola broučků pro odboj, činnost jeho však byla udušena pozatýráním celého ústředního vedení župy, šteré bylo postupně v koncentračních táborech povražděno.

Do partyzánské skupiny uprchli z obce dva mladí hoši a to Bedřich Partyzáni König z č. 76 a Tomáš Rajnoha z č. 119. Rodiče Tomášovi byli vyšetřováni, nebylo jim však nic škodného dokázáno a nebyli ani zatčeni. Syn Tomáš vrátil se zdrav a šťastně domů až po osvobození, zúčastnil se bojů na Slovensku, v hodnosti četaře partyzánů.

Několik měsíců před osvobozením odešel z obce Josef Musil z čísla 60, aby se (dle vyprávění) zúčastnil akce proti Němcům. Zahynul však ještě se skupinou druhů 21. dubna 1945 v lese u Kyjanic. Byli Němci obklíčeni (v Zákřově) a budova v níž se nacházeli byla Němci zapálena a všichni v budově zahynuli. Pohřben byl 14. května 1945 v Tršicích, zanechal vdovu se 4 nezaopatřenými dětmi.

V obci byli ukrýváni na několika místech partyzáni nebo osoby, hledané policií a gestapem. Ukrýval je Ant. Štlenář v č. 20 ve stodole i na přídáčkách, často i déle než měsíc. V r. 1944 byla prohlídka německou policií u

Jarosl. Šklenáře v č. 19, - omylem zaměnili stodoly se sousední stodolou č. 20, na udání hledaly ukryté osoby. Prohlídka byla bezvýslednou. Jinak se ukryvaly osoby hledané policií po stodolách a kolnách; večer jsme je potřeďovali, bylo jim poskytováno i jídlo na určená místa, zejména v roce 1945 od února do osvobození. - Ludvík Smahel v č. 65 ukryval u sebe po jistý čas partyzána Típnera z Droždína, který, hledán, mnil pobyt, jednoho dne dokonce za pro rodinu za vzrušujících okamžiků, kdy vojsko cvičilo obšlícení obce. Tehdy hledaný Típner se zbraní odcházel se svoji ženou Šolem německých vojáků od Smahela. - Smahel převáděl též po několikarát hledané osoby na další etapu, převážně v noci. - Skryvány byly osoby i u Frant. Zahálky v č. 2, zde na udání již v r. 1941 byla provedena prohlídka a nalezeny i zbraně z věci uložených tam rodinou Bohuše Štajgra z č. 144, které měl připraveny do Paraguay pro vystěhování v roce 1939 (viz str. 90). Zatčen nebyl nikdy.

U Moravské brigády a v odboji Žižkovy zbraně zúčastněna řada občanů, zvláště v odboji Žižkovy zbraně. Byli to mezi jinými Bedř. Pěda, Jan Piluša, Mil. Dohnal, Jarosl. Mosler, Milivoj Mosler, Lenhart Stratil, Zdeněk Zaoral, Ludvík Smahel ml. Zařadatelem byl Frant. Svoboda z č. 89, organizace čítala na 2.500 členů, počátek její je únor 1942, členem jejím byl též Oskar Foff z č. 116 a Bronislav této Kronidy jako spoluzařadatel.

Sabotažní činy v místě byly ponejvíce hospodářského rázu. Porážek „na černo“, nepovolených bylo hojně, sám rolník Ant. Šklenář z č. 20 přiznal na podzim 1944, že zabil doma a u sousedů přes 20 kusů vepřů.

Známým bylo též, že Štěpán Šopečný č. 8 choval celou válku vepře (sele!), Štěpán nikdy z porážce nepřihlásil a poraženého nikdy neodhlásil, přesto však každoročně dva vepře z blahu rodiny spotřeboval.

Reakcí na ohrožení doboru bylo také hojně „uporaření“ českých knih; rovněž návštěva divadel neobyčejně vzrostla, ať to bylo v místě, nebo ve Velké Bystřici nebo zvláště v Olomouci-Hodolanech, zde hrálo Městské divadlo. (O divadlech v místě viz str. 103 a 106).

Porážky

knihy a
divadlo

Pro veřejnost uspořádány v místě dva koncerty českých písní a to a koncerty.
2. června 1940 sdružení ženské Šestnáctky za dirig. prof. Talpy a
24. listopadu 1940 koncert čtyřky, oba hojně navštíveni. Potíže činily
formality, když celý text i s proslovním musil být úřadu (tehdy Polie.
ředitelství) předložen i s německým překladem (viz str. 94 a str. 95).

Mezi známými kolovalo hojně letáček, protiněmeckých; žel, nevyžonaly Letáčky
niždy totiž, šlo i způsobily neopatrným zla.

Sport a podniky s ním souvisící byl povolen a hodně navštěvován.

Koleňská Krmochova kapela, která hostovala ve Vel. Bystřici, měla obrovský a ještě kultura
úspěch, lidé z okolních vesnic návštěvou přežonali očekávání.

Filmy, zvláště s tendencí vlastenečnou - pokud směly být promítány - měly rovněž
velký úspěch v plném hledišti („Český muzikant“).

Událostí pro venkovské okolí byl koncert PSMU 5. prosince 1943 v sále divadla
ve Velké Bystřici -

Typickým zůstane, že každá zmínka o česství a národních věcech při diva-
delních představeních vyvolávala bouře potlesku.

Správa obce a úřady.

Dne 6. února 1944 zemřel dlouholetý starosta obce Josef Johannes z Starosta Jos.
číslo 44 a na jeho místo určen Oberlandratem Jan Pída rolník v č. 15, kte- Johannes +,
rý zůstal starostou až do příchodu Rudé armády, kdy převzal vedení obce nást. J. Pída
zvolený Národní výbor (viz str. 105 a 106). Za starostování Jana Pidy oprave-
na škola, velmi chátrající a v zanedbaném stavu; postaven též u ní no-
vý drátěný plot.

Za okupace konány na Obecním úřadě časté prohlídky kanceláři, zda- Prohlídky
li tam nejsou ukryty obrazy presidenta Osvoboditele TGM nebo presidenta
Budovatele Dr. Ed. Beneše nebo jiné závadné knihy a vývěsky.

Prohlídku měla také za svojí zastavení činnosti T. j. Sožol úředněy policie;

užasli nad tím, že busty zakladatelů Sošola nejsou zničeny, ba že stojí volně v místnosti pod jevištěm. To bylo v r. 1943 a taž na témaže místě dočítaly se obě busty - přes příkaz je zničit - i dnů osvobození.

Samospráva

Celá práce na obci spočívala ve vyhotovování písemností a vyhovování nadřízeným úřadům, t. j. okresnímu nebo zemskému úřadu, zvláště v pracích spojených se zásobováním. Zlepšení obce v žádném směru a ohledu nepřišlo tudíž v úvahu. - Příjmy obecní byly dosti slušné, takže obec zaplatila za doby okupace veškeré dluhy a na začátku roku 1945 byla úplně bez dluhů. Ovšem, nebylo také nic zřízeno a stavby všeho druhu i opravy byly zastaveny.

Inteligence

Jiná naše úřady, četnictvo i učitelé byli (až na výjimku učitelky Hanušové) na výši doby, zvláště i kněžstvo. Neduživě mělo občanstvo k osobě mladého říd. učitele Jar. Doležala, snad ze zpráv z jeho dřívějšího pobytu. Jeho věk - 28 roků a řídícím učitelem, když starší Solega, přes 40 roků byl škole jen přidělen (uč. Šnajdr). Celkem se v obci nijak neprojevil, mimo velmi aktivní zájem o divadlo. } snad k těmto pochybám opravňoval. (viz str. 103).

Bezpečnost.

Že byly konány noční hlídky, s puškami (5 patron!), o tom bylo již zmíněno. Rovněž CPO (civ. protilet. obrana) fungovala. Nálety hlášený troubením eihelny, - slyšitelné byly sirdny v blízké Olomouci taž, že každý věděl, oč jde.

Hospodářské poměry.

Tuto kapitolu měla by psáti osoba zvláště zasvěcená -

Dodávky

Dodávky obilí, plodin, dobytka, vajec a ostatních produktů byly okresním úřadem předepisovány v množstvích přímo nesplnitelných. Občané předepsaná množství většinou nedodali a kde mohli, zásoby ukrývali, zatajovali a uschovali před sledivými zraky kontrolních orgánů. Byla ovšem mezi těmito orgány řada těch, kteří lidu napomáhali.

Městští obyvatelé opatřovali si různé potraviny ze mlýnů a obchodů i od zemědělců způsobem pravidelného nákupu ovšem bez listů a šlo jen o oklamání kontrol ve vlacích, na nádražích, na křižovatkách silnic a podobně. Příděly na potravinové listy byly malé, nedostačující u všech druhů potravin, zvláště pak u tuků, jejichž příděl byl směšný. Nejlepší zásobování bylo u cukru, jehož množství stanoveno bylo pro měsíc a osobu na 1,20 kg, kteréž množství bylo po celou dobu okupace.

Výkupní ceny obilí, cukrovky a masa (živé váhy) byly následující:

rok	1940	1941	1942	1943	1944	1945
ječmen K	182.-	185.-	212.-	212.-	212.-	
pšenice K	197.-	199.-	206.-	206.-	206.-	
žito K	152.-	175.-	182.-	182.-	182.-	
oves K	-	151.-	155.-	155.-	155.-	
cukrovka K	22.-	27.-	30.-	30.-	30.-	
vepřový dobyteč kg	9.-	9-12-	11,20-12,40		12-13-	
hovězí dobyteč	6-8-		6,50-8,50	6-9-	6-10-	

Výkupní ceny

Ceny „černého“ trhu pohybovaly se kol trojnásobku těchto výkupních cen u producentů.

Peněz mezi obyvatelstvem bylo hojně, neboť výtěžky byly slušné, už z propagac-ních důvodů a pro klid v obsazených zemích, - ale za peníze nebylo si možno na konec nic koupiti. Občané peníze ukládali. V hostincích byly peníze přímo vyhazovány za zdražené likoviny, vařené často v soukromí. Peníze nakonec považovány za kus bezcenného papíru, - v takové byly vážnosti.

Oběživost

Přesto, že t.zv. „černý obchod“ bujel v okolí, v obci nad obvyklou míru ve srovnání s jinými obcemi zvláště nevyníel. Nejdražší prodávala se vajíčka; v míru stála 3-4 kusy 1 Kč, prodávala se nakonec až za 10-15.-k kus.

„černý“ obchod.

Nejlépe zásobeni byli lidé v obci moukou zásluhou mlýnářů, vycházejících lidem vstříc bez ohledu na značné nebezpečí (pokut, zavření, ztráty živnosti, hrdla). Mlelo se hlavně v noci a tehdy také odnášelo. Příhod bylo dosti, zvláště

Mlýnáři.